

Н. А. Толошник

Моноопера

МОНООПЕРА (від моно... і опера) – невеликий за масштабами музичний твір, де драматичний конфлікт зосереджено навколо однієї дійової особи. Осн. формою вислову худож. ідеї твору є монолог героя, засн. на аріоз. й декламац. інтонуванні. Для М. властиві одноплановість сцен. інтриги, майже цілковита відсутність сцен. дії, підвищена значущість авдитатив. ряду; фрагментарність викладу, мозаїчна форма, наскріз. розвиток з елементами монтаж. драматургії, обмеженість часо-простору, розгорнута система лейт-мотивів та інтонац.-темат. зв'язків на відстані, концентрація темат. матеріалу (що інколи призводить до монотематизму), оберненість часових координат (напливи, спогади, картини асоціат. плану, відступи). При створенні М. композитори звертаються до мемуарно-епістоляр. (монолог.) жанрів малої прози (щоденники, листи, спогади), а також до малих літ. жанрів (оповідання, новела, повість, драм. сцена). У М. яскраво виявляється вплив структури літ. першоджерела на композицію опер. твору. В М. провідну драматург. роль відіграє оркестр, переважно невеликий за складом, який компенсує відсутність зовн. дії, створює психол. підтекст, «коментує» сюжет. хід подій. М. як художнє явище породжує театр нового типу, засн. на превалюванні внутр. дії, на глибокому осмисленні специф. характеру інтонування, на вмінні розкрити об'єм. худож. образ. Упродовж 20 ст. до жанру М. зверталися Ф. Пуленк («Людський голос»), К. Стеценко («Іфігенія в Тавриді»), Г. Жуковський («Волзька балада»), О. Білаш («Балада війни», «Сповідь білого тюльпана»), В. Губаренко («Самотність»), В. Власов («Білі троянди»), Л. Самодаєва («Танок із тінню»), Б. Синчалов («Лист із Мілана», «Самотній в океані») та ін.

Рекомендована література

1. Архімович Л. Українська класична опера: Істор. нарис. К., 1957;
2. Її ж. Шляхи розвитку української радянської опери. К., 1970;
3. Сабинина М. Опера-ораторія і моноопера // Сов. муз. театр: Пробл. жанров. Москва, 1982;
4. Черкашина М. Советская опера вчера и сегодня: Пробл. интерпретации соврем. темы // Муз. искусство и формирование нового человека. К., 1982;
5. Мамчур І. Сучасна українська опера. К., 1984;

6. Селицкий А. Советская моноопера: трансформация родовых признаков жанра // Муз. театр: События, пробл. Москва, 1990.

Бібліографічний опис:

Моноопера / Н. А. Толошнюк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2019. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-69187>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).